

СТАВОВИ ЛОКАЛНОГ СТАНОВНИШТВА О КРЕИРАЊУ СПОРТСКО-РЕКРЕАТИВНЕ ТУРИСТИЧКЕ ПОНУДЕ ШАЈКАШКЕ

БОЈАНА КОВАЧЕВИЋ*¹, ЈОВАН ПЛАВША²

¹Висока пословна школа струковних студија, Владимира Перића Валтера 4, Нови Сад

²Универзитет у Новом Саду – ПМФ, Департман за географију, туризам и хотелијерство,
Трг Доситеја Обрадовића 3, Нови Сад, Србија

Сажетак: Шајкашка је географски субрегион у Србији. То је југоисточни део Бачке, лоциран у средишњем делу Војводине. Шајкашка се одликује повољним туристичко-географским положајем, богатством природних вредности и разноликим и интересантним културно-историјским наслеђем, који пружају широк спектар могућности за упражњавање различитих врста спортско-рекреативних туристичких кретања. У раду су истражени ставови локалног становништва Шајкашке о креирању спортско-рекреативне туристичке понуде на овом простору као и мишљења становника о спремности на укључивање у програме туристичке едукације и учествовање у развоју и унапређењу туризма Шајкашке. Спроведено је теренско истраживање у оквиру кога су кориштене метода упитника и метода посматрања. Анализа и обрада анкета, која у потпуности има истраживачки карактер, доприноси очигледности и репрезентативности самих резултата и на тој основи даје конкретне закључке, предлоге и смернице о ставовима локалног становништва о креирању спортско-рекреативне туристичке понуде Шајкашке и утицају локалне заједнице на развој туризма посматраног простора. Планирање развоја спортско-рекреативног туризма Шајкашке мора бити дугорочно, интегрисано у целину и што је веома важно, у сагласности и уз укључивање локалног становништва.

Кључне речи: Шајкашка, спорт, туризам, локална заједница

Увод

Пошто обилују природним, а често и културним атрактивностима, рурални предели широм Европе и света су се изборили за статус привлачних туристичких дестинација. Пораст рекреативних активности и туризма у сеоским срединама огледа се у сличним трендовима и на глобалном нивоу. Изразита урбанизација и промене животних навика утичу на туристичка кретања из великих градова према руралним срединама. Због таквих тенденција су све бројније и све више оправдане студије које се баве очувањем животне средине руралних простора и улогом и значајем локалне заједнице у креирању туристичке понуде у руралним срединама (Fleischer, at al., 2000, Breidenhann, at al., 2004, Byrd, at.al., 2009). У раду су презентовани резултати прикупљени теренским истраживањем а односе се на ставове и мишљења локалног становништва Шајкашке о развоју спортско-рекреативног туризма у њиховим насељима, на улогу локалног становништва у креирању спортско-рекреативне туристичке понуде Шајкашке као и спремност становништва на укључивање у

---

¹ E-mail: bojancica81@gmail.com

програме туристичке едукације и учествовање у развоју и унапређењу туризма Шајкашке.

Спортско-рекреативни туризам може бити значајан покретачки фактор развоја Шајкашке субрегије, из разлога што се рекреативни простори у руралним подручјима Шајкашке могу искористити у спортско-рекреативне и туристичке сврхе, и на тај начин валоризовати и афирмисати.

Да би се постигли оптимални резултати и да би развој туризма био у складу са одрживим развојем, планирање спортско-рекреативног туризма Шајкашке мора бити дугорочно, интегрисано у целину и што је веома важно, у сагласности и уз укључивање локалног становништва. Кроз програме туристичке едукације неопходно је информисати локално становништво о значају планирања развоја туризма као и о евентуалним последицама непланског, агресивног развоја спортско-рекреативног туризма.

Туристичко-географски положај

Шајкашка је географски субрегион у Србији. То је југоисточни део Бачке, лоциран у средишњем делу Аутономне Покрајине Војводине. На територији Шајкашке налази се 14 насеља која су груписана у четири општине:

- Каћ, Ковиљ и Будисава припадају територији општине Нови Сад;
- Тител, Мошорин, Шајкаш, Вилово, Гардиновци и Лок чине општину Тител;
- Жабал, Чуруг, Госпођинци и Ђурђево формирају општину Жабал;
- Надаљ припада општини Србобран.

Тител је средиште и највеће насеље Шајкашке. Налази се на удаљености 50 km од Београда, 40 km од Новог Сада и 30 km од Зрењанина (www.opstinatitel.co.yu). Шајкашка је добро повезана са великим емитивним центрима из којих се може очекивати највећи број потенцијалних туриста и поседује веома разгранату мрежу друмских саобраћајница, а међународни правац Е-75 и Коридор 10 су веза са остатком Србије и Европом. Поред повољног туристичко-географског положаја, Шајкашка се одликује богатством природних вредности и одговарајућом материјалном основом која пружа широк спектар могућности за упражњавање различитих врста спортско-рекреативних туристичких кретања (Букуров, Б., 1986, Marković, S.B., et al., 2005, Ковачевић, Б., 2009). Аухтотони природни простори са разноврсном флором и фауном и богатство водених површина (Јегричка, Тиса, Канал ДТД) представљају одличну основу за организовање спортско-рекреативних и излетичких кретања и организовање одмора са више врста спортских активности у природном окружењу. На основу увида у досадашња истраживања домаћих аутора и доступну литературу може се закључити да је Шајкашка недовољно проучаван простор коме је посвећено веома мало пажње у стручним и научним радовима и поред тога што представља туристичко-географски веома занимљив и сложен простор. Теренским истраживањима дошло се до сазнања о просторним, биогеографским и друштвеним карактеристикама истраживаног простора, што је стандардна пракса у просторним истраживањима како туристичког тако и гео карактера (Букуров et al., 1971, Букуров, Б., 1983, Букуров, Б., 1986 Marković, S.B., et al., 2005). Истраживању туризма Шајкашке до данас је посвећено веома мало пажње, а предлози за развој спортско-рекреативног туризма Шајкашке, као једног од приоритетних видова туризма на овом простору, не постоје у свременој стручно-научној литератури. Будући да се домаћи аутори се нису дубље бавили овом проблематиком, произилази неопходност свеобухватног истраживања.

Методологија

Туризам и спорт су феномени који су обележили 20. век. Савремене тенденције у услужном сектору упућују да ће туризам и спорт бити и најбрже растуће индустрије у 21. веку. Иако се делатност спортског туризма најчешће посматра као појава новијег датума, знатно млађа од самог спорта и туризма, спортски туризам је постао један од савремених мегатрендова у туризму, који последњих година изазива све веће интересовање и доноси велику добит (Stevenden, at al., 1999, Hinch, at al., 2004, Downward, P., 2005, Misener, at al., 2006, Weed, M., 2009).

Савремена истраживања везана за спортско-рекреативни туризам у руралним областима требало би да се ослањају на могућност повезивања сазнајних метода различитих наука (социологије, психологије, медицине, географије) чиме се добија, у данашње време неопходна мултидисциплинарност. Посебно је потребно нагласити улогу и значај локалне заједнице у креирању туристичке понуде и развоју туризма. Локално становништво у великој мери креира туристичку понуду, нарочито у руралним областима, те је веома важно упутити становништво у основне облике искоришћавања руралних ресурса у туристичке сврхе и организовати систематичну едукацију становништва, кроз коју би се образложио значај и користи које би локална заједница и домицилно становништво имали од развоја туризма (Reed, M., 1997, Lerner, at al., 2000, Breidenhann, at. al., 2004, Lee, at al., 2008).

Локално становништво може бити инхерентно према средини у којој живи уколико је кроз посао и рекреацију везано за неки други простор. Ово може бити велика препрека за становништво Шајкашке, које је у знатној мери везано послом и бројним обавезама за Нови Сад и Зрењанин, као велике урбане центре који се налазе у непосредној близини, па стога може осетити слабију припадност локалној средини. Исто тако, неприврженост према свом окружењу домицилно становништво може осетити уколико препознаје одређене негативне елементе у својој средини. Стога су социјална и економска кохезија на локалном нивоу кључни фактори подршке, потребни ради постизања успеха локалног туристичког развоја.

Становништво Шајкашке се у односу на друга села мање бави пољопривредом, а више је запослено у предузећима у Новом Саду, Зрењанину, Тителу и другим већим насељима. Будући да није искључиво и апсолутно везано за земљу као староседелачко становништво у другим селима, претпоставка је да се лакше и једноставније може опредељивати и везивати за туристичке услуге. Да би се схватио однос становника Шајкашке према туризму и њихови погледи и ставови у вези развоја туризма у њиховим местима и "продора" туриста у њихово свакодневно окружење, урађено је анкетно истраживање у насељима.

Методe истраживања

За потребе истраживања ставова локалног становништва о спортско-рекреативној туристичкој понуди Шајкашке спроведено је примарно теренско истраживање, приликом којег су кориштене методе упитника и метода посматрања. Секундарно истраживање је обухватило коришћење различитих савремених литературних извора везаних за спортско-рекреативни туризам и само истраживано подручје, као и додатне анализе које су вршене статистичким, дескриптивним и компаративним методом. Анализа и обрада анкета, која у потпуности има истраживачки карактер, доприноси очигледности и репрезентативности самих резултата и на тој основи даје конкретне закључке, предлоге и смернице о ставовима локалног становништва о креирању спортско-рекреативне туристичке понуде Шајкашке и утицају локалне заједнице на развој туризма посматраног простора.

У циљу испитивања ставова локалног становништва о креирању спорско-рекреативне туристичке понуде Шајкашке, спроведено је анкетно истраживање на 100 испитаника. Основни задаци овог истраживања били су:

1. на основу упитника формираног за потребе истраживања, установити колики је степен информисаности локалног становништва Шајкашке о туризму и стању спортско-рекреативног туризма у местима њиховог становања;
2. колико је њихово познавање Шајкашке субрегије и спортско-рекреативних активности које се налазе у понуди на овом простору;
3. у коликој мери је локално становништво заинтересовано за учествовање у спортско-рекреативним активностима са туристима у Шајкашкој;
4. утврдити проценат локалног становништва које је расположено за укључивање у туристичку едукацију и учествовање у развоју и унапређењу туризма Шајкашке.

Основни циљ истраживања био је утврдити општи став локалног становништва о тренутном стању и перспективама развоја спортско-рекреативног туризма Шајкашке као и које су то мере које треба предузети да би се спортско-рекреативна понуда Шајкашке активирала за потребе туризма и развијала у складу са руралним и одрживим развојем и уз сагласност и укључивање локалног становништва.

Инструмент и поступак истраживања

Инструмент коришћен за ово истраживање је анкетни упитник формиран од стране аутора рада. Упитник је обухватио 12 питања, распоређена у 3 дела. Први део се бавио демографском структуром узорка. Други део упитника односио се на општа питања и информисаност локалног становништва о спортском туризму, спортским активностима и менифестацијама у Шајкашкој. Трећи део упитника је истраживао мишљења испитаника о понуди и укључивању у програме туристичке едукације и активног учешће локалног становништва у будућем развоју туризма у Шајкашкој.

Испитаници су анкетирани директним анкетањем, као и индиректним методом анкетања (испитаници су сами попуњавали упитник без присуства анкетара). Анкета је комбинована (отворена и затворена питања) и анонимна.

Величина и структура узорка

Истраживање је извршено у августу 2008. године у насељима Шајкашке (Тител, Жабаљ, Каћ). Методом случајног узорка анкетирано је 100 лица узраста од 18 до 65 година. Према подацима о полној структури анкетираног становништва утврђено је да су жене чиниле 59% испитаника, а мушкарци 41%.

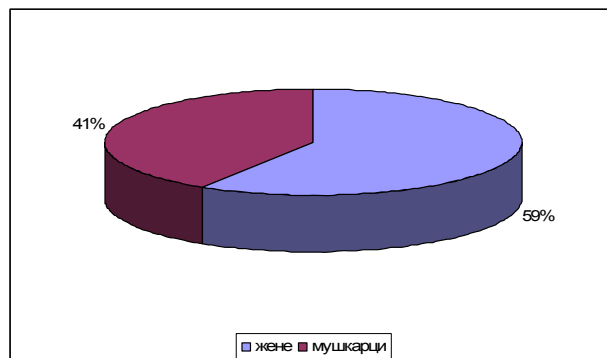
Резултати истраживања

Општи утисак о самом току анкетања је веома позитиван, и могла се уочити жаља за сарадњом и добар одзив становништва, нарочито у Тителу. Мештани су кооперативни и када се поменула могућности развоја спортско-рекреативног туризма у њиховим селима, били су веома заинтересовани и изненађени. Позитивна је чењиница што постоји општа свест о потреби за осмишљавањем различитих програма туристичког кретања који би допринели локалном туристичком развоју и побољшању финансијског статуса локалне заједнице.

Што се тиче полне структуре анкетираног локалног становништва, жене су чиниле 59% испитаника, а мушкарци 41% (Графикон 1).

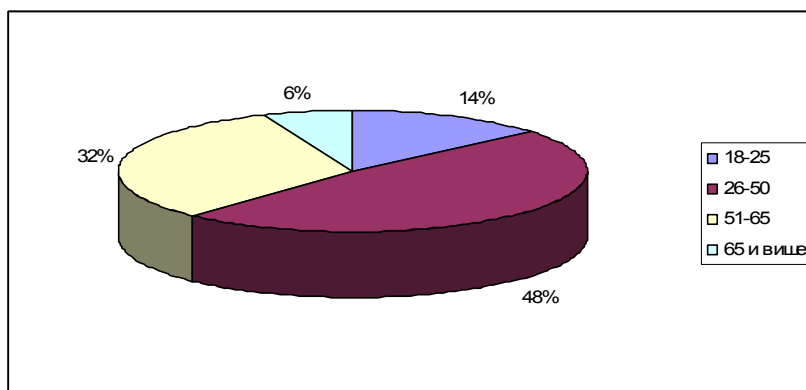
Највећи број испитаника (48%) припадао је старосној групи од 26 до 50 година. Старосној групи од 50 до 65 година припадало је 32% анкетираних, 14% анкетираних

било је старости од 18 до 25 година, свега 6% испитаника имало је преко 65 година (Графикон 2).

Графикон 1. Полна структура испитаника

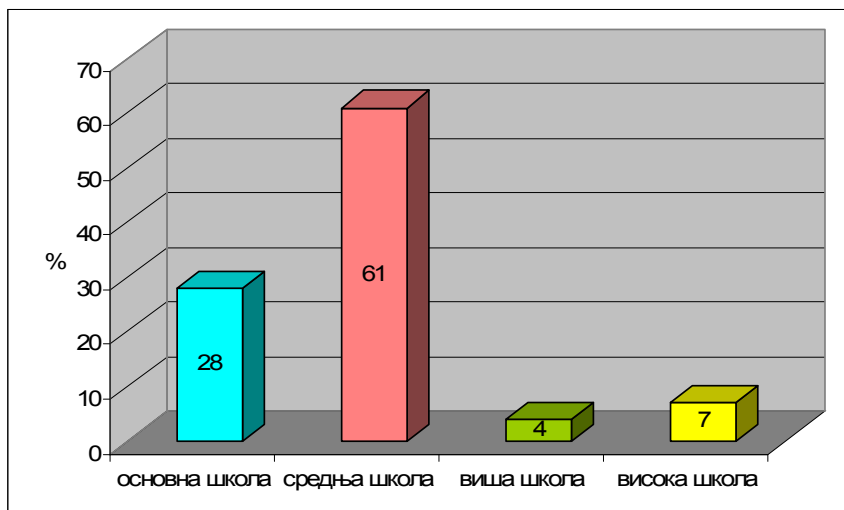
Из наведеног се може уочити да чак 94% анкетираниог становништва припада радно способном становништву, те би се као радна снага потенцијално могло укључити у локални развој туризма.

Графикон 2. Старосна структура анкетираниог локалног становништва

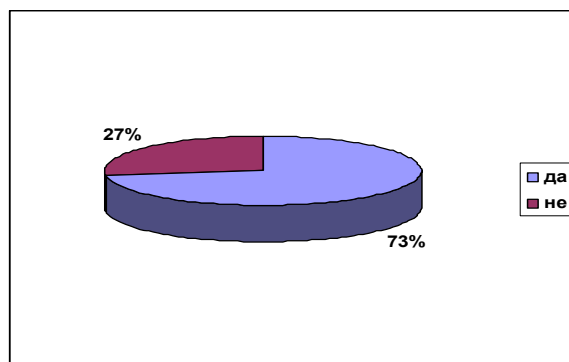
Што се тиче образовне структуре анкетираниог становништва у насељима Шајкашке, највећи број, 61% становника, се изјаснило да има средњу стручну спрему а чак 28% да има само основно образовање.

Вишу школу је имало свега 4%, а високу 7% испитаника. Из наведеног се може уочити да је образовна структура испитаника на незавидном нивоу, те се наметнуло питање у коликој мери ће испитаници бити свесни значаја туристичког развоја и колики је степен њихове информисаности о спортско-рекреативном туризму уопште, као и о могућностима развоја спортско-рекреативног туризма у њиховом месту. Управо због тога је зачудио одговор да је чак 72% испитаника одговорило да је чуло за спортско-рекреативни туризам и углавном га повезало за велика спортска дешавања и такмичења, што говори о подсвесној спремности и упућености у тренутна дешавања у туризму у Србији и шире.

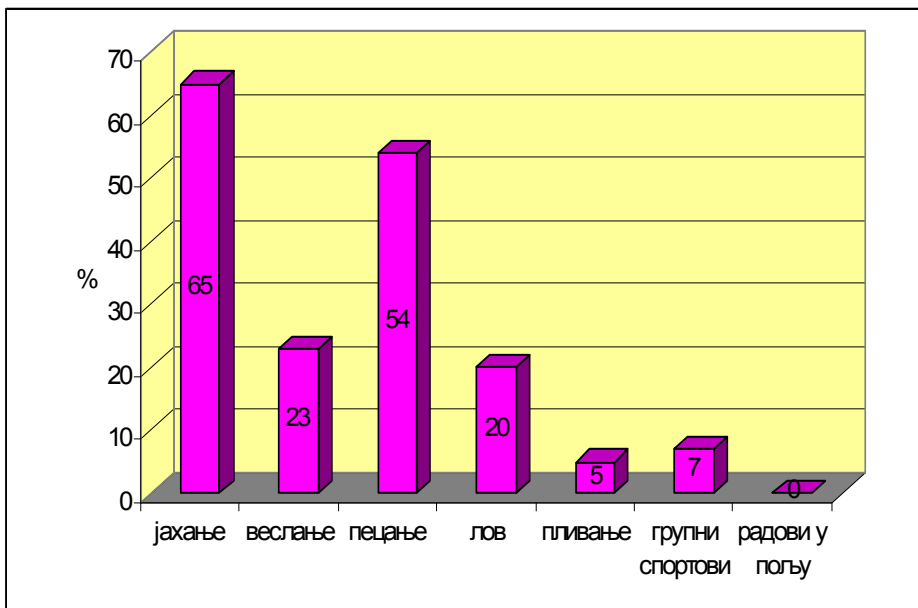
Графикон 3. Образовна структура анкетираниог локалног становништва

На питање да ли посећују спортско-рекреативне манифестације које се одржавају у њиховим селима и околним местима, 73% испитаника је одговорило да радо посећује, а 27% да не посећује јер их такве манифестације не занимају. Манифестације спортско-рекреативног карактера које становништво Шајкашке најрадије посећује су "Сеоска олимпијада у Каћу", "Фијакеријада" у Каћу, "Регата" у Тителу, "Златни котлић" у Тителу и "Жабалски дани" у Жабљу. Све набројане манифестације се организују у летњем периоду, па би могле бити интересантне и спортско-рекреативним туристима и излетницима, за које се очекује да би у сезони излетничко-рекреативних кретања најмасовније посећивали Шајкашку.

Графикон 4. Удео становништва које посећује спортско-рекреативне манифестације

На питање број 6. коју спортско-рекреативну активност бисте препоручили туристима током боравка у вашем селу, локално становништво је углавном одговарало заокруживањем више понуђених одговора, а ниједан испитаник није дао свој предлог спортско-рекреативне активности.

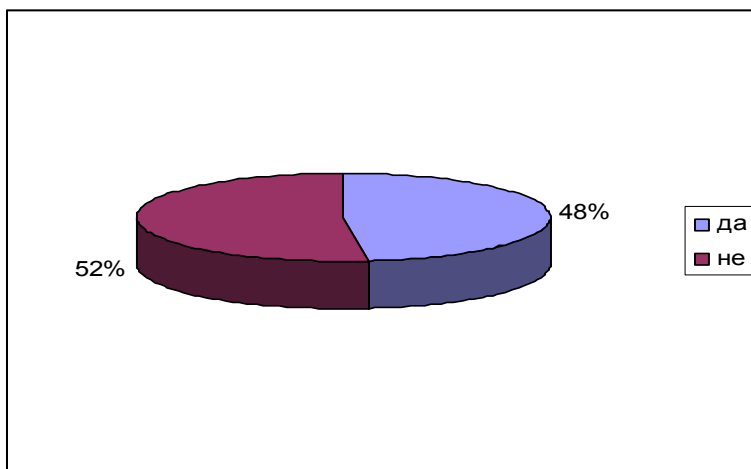

Графикон 5. Спортско-рекреативне активности које би домицилно становништво препоручило туристима

Интересантно је да чак 65% испитаника сматра да би јахање било најинтересантније потенцијалним туристима. Из овога се може закључити да домицилно становништво везује спортско-рекреативну понуду свога места за салаше и сеоска домаћинства, што представља добру смерницу за даљи развој спортско-рекреативног туризма овог простора. За пецање, као спортско-рекреативну активност која би могла бити интересантна туристима, одлучио се велики број анкетираних становника (54%) (важно је напоменути да је становништво заокруживало више одговора), па се уочава да становништво поседује знање о потенцијалима за развој риболовног туризма и богатству риболовних вода на овом простору. Затим следе веслање и лов, као активности које би такође могле бити занимљиве туристима.

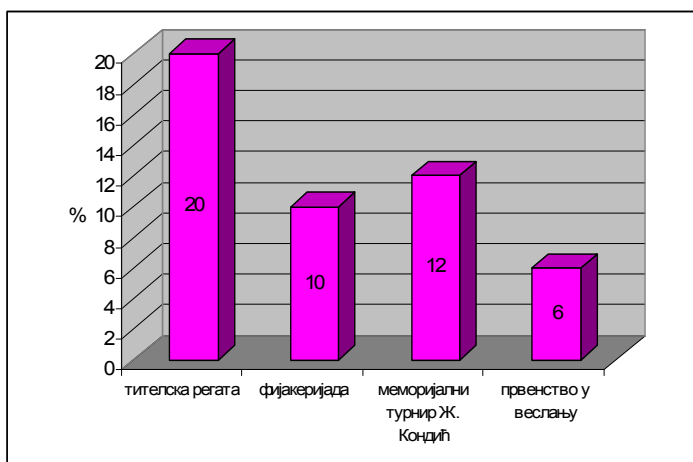
Веома је интересантно да мали удео локалног становништва препоручује групне спортове на излетиштима (7%) и пливање (5%). Одговор би се могао потражити у чињеници да становништво сматра да инфраструктура на излетиштима не би могла да задовољи захтеве туриста и да услови за купалишно рекреативни туризам нису на задовољавајућем нивоу ни за домицилно становништво, а нарочито за захтеве туристичке тражње. Ово није тачно и поготово је нејасно зашто становници Титела не би препоручили пливање и спортове на води туристима, јер у Тителу постоје одлични потенцијали за развој купалишно-рекреативног и наутичког туризма.

Такође, ниједан испитаник не би препоручио туристима радове у пољу са локалним становништвом, што је потпуно несхватљиво. Из наведеног се закључује да локално становништво није свесно личних вредности и потенцијала, као и да није упућено у жеље и потребе потенцијалних туриста за очувањем, аутохтоним вредностима и етнографским мотивима, те да је за даљи развој туризма посматраног простора неопходно извршити систематичну едукацију становништва.

Графикон 6. Удео становништва које би препоручило туристима да посете спортско-рекреативне манифестације у Шајкашкој

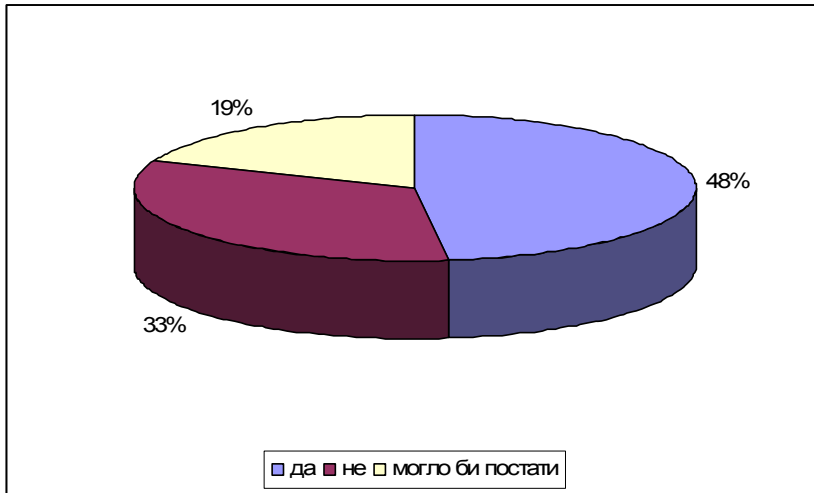
Спортско-рекреативне манифестације у свом селу и околним местима посећује чак 73% анкетираног локалног становништва, а свега 48% анкетираних би препоручило и туристима да посете манифестације. Долази се до закључка да 52% локалног становништва сматра да спортско-рекреативне манифестације не поседују атрактивност и интересантност која би могла да привуче пажњу туриста, већ да поседују карактер локалне привлачности. На графикону 7. приказане су манифестације спортско-рекреативног карактера за које локално становништво сматра да би биле интересантне туристима. Највећи број становника се изјаснио да би туристи требали да посете и учествују у "Тителској регати" и да посете меморијални фудбалски турнир "Живко Кондић" у Каћу. Обе манифестације су већ познате у Србији и шире, па се може закључити да их је становништво због тога и препоручило у највећем броју. За њима следи "Фијакеријада" у Каћу и државно првенство у веслању које се сваке године одржава на Тителској плажи.

Графикон 7. Спортско-рекреативне манифестације које локално становништво препоручује туристима да посете

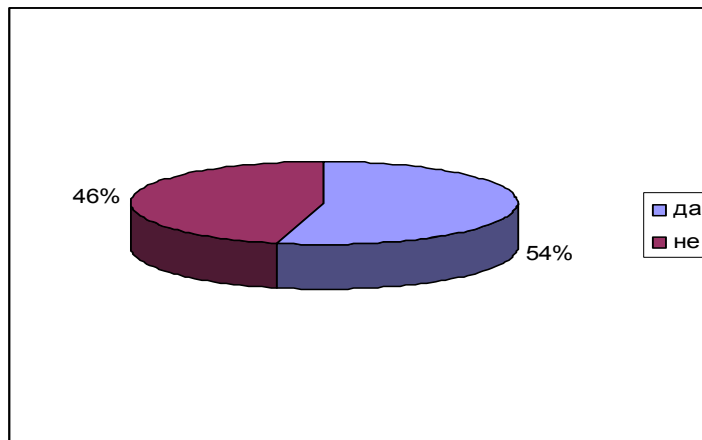

На питање да ли сматрате да је ваше село интересно спортско-рекреативним туристима, 48% испитаника је одговорило позитивно, 33% сматра да село није интересно а 19% сматра да би њихово село у будућности могло постати интересно спортско-рекреативним туристима. Као основне факторе унапређења спортско-рекреативног туризма становништво је навело улагање у инфраструктуру и осмишљавање различитих програма, што наводи на закључак да становници имају слику о томе шта би у будућности требало предузети како би дошло до локалног туристичког развоја.

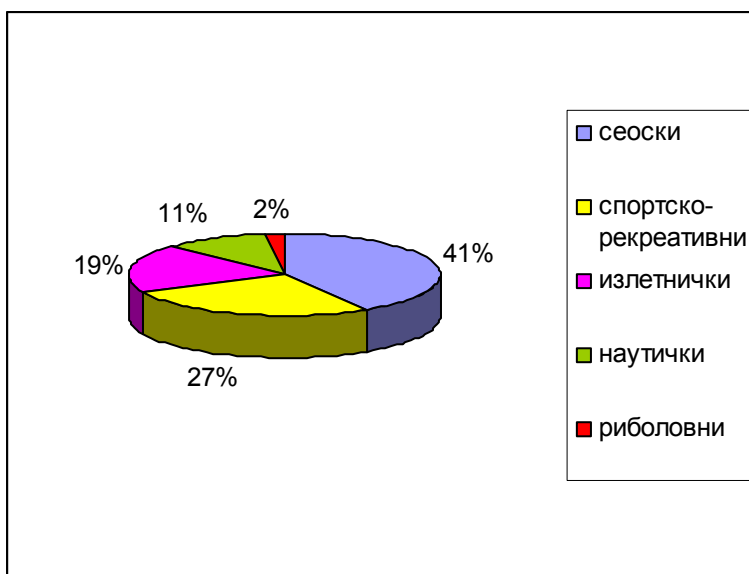
Графикон 8. Мишљење о привлачности села спортско-рекреативним туристима

На питање да ли би сте учествовали са туристима у организованим спортским активностима 54% испитаника је одговорило позитивно, а 46% не би учествовало. Из наведеног се уочава да би више од половине испитаника било спремно на заједничке спортско-рекреативне активности са туристима и на директан контакт, што свакако представља повољност и указује на прихватање туриста од стране становништва и локалне заједнице.

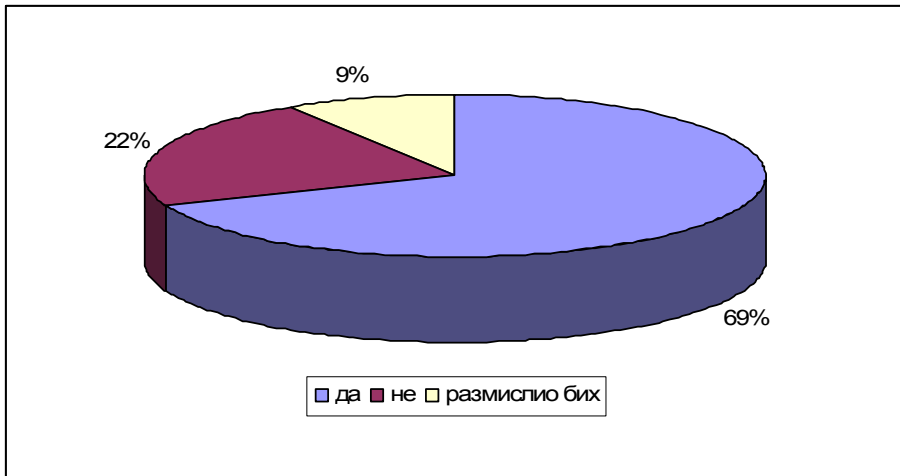
Графикон 9. Удео становништва које би учествовало у спортско-рекреативним активностима са туристима

На питање за развој које врсте туризма у њиховом селу постоје навећи потенцијали, становништво је одговорило доста шаренолико. Ипак, највећи проценат становништва, 41%, се одлучио на сеоски туризам као врсту туристичког кретања која поседује најбоље могућности за развој.

Графикон 10. Врсте туризма за које у Шајкашкој, по мишљењу локалног становништва, постоје најбољи потенцијали за развој

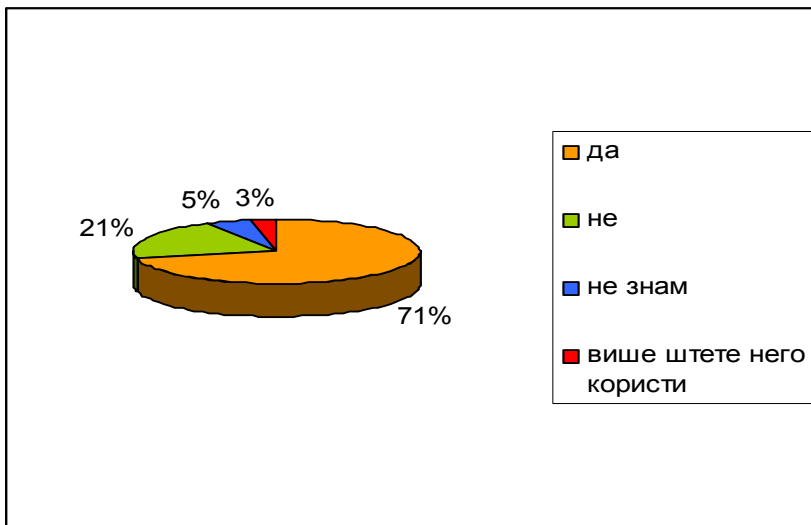
То говори у прилог чињеници да је становништво свесно да је сеоски туризам све више популаран на туристичком тржишту и да сматра да њихово село има шта да понуди потенцијалним туристима. На другом месту је спортско-рекреативни туризам, али мора се поћи од претпоставке да је значајан удео становништва заокружио овај облик туризма управо јер је био тема истраживања, па им је на неки начин мишљење било наметнуто. За излетнички туризам се одлучило чак 19% анкетираних. Може се претпоставити да становништво излетнички туризам везује за краће боравке и стога чак 19% испитаника сматра да би туристима била интересантна једнодневна посета селима Шајкашке и да су управо због кратког боравка дали предност излетничком туризму у односу на друге врсте туризма. Са становишта одличних природних потенцијала за развој наутичког туризма, необјашњиво је зашто је свега 11% становништва заокружило овај туристички облик, иако би он у будућности могао постати један од приоритетних туристичких облика. За едукативни туризам се нико није одлучио, претпоставља се због чињенице да локално становништво није свесно постојања и значаја заштићених природних подручја на овом простору (Парк природе “Јегричка”, “Мртва Тиса”). Риболовни туризам, као приоритетни облик туризма, предложило је 2% испитаника. Закључује се да становништво има магловите представе о могућим облицима туризма и да није свесно природних потенцијала и могућности за развој разних видова туристичких кретања, што још једном подсећа на неопходност едукације на локалном нивоу.

Графикон 11. Мишљење локалног становништва о укључивању у програм туристичке едукације

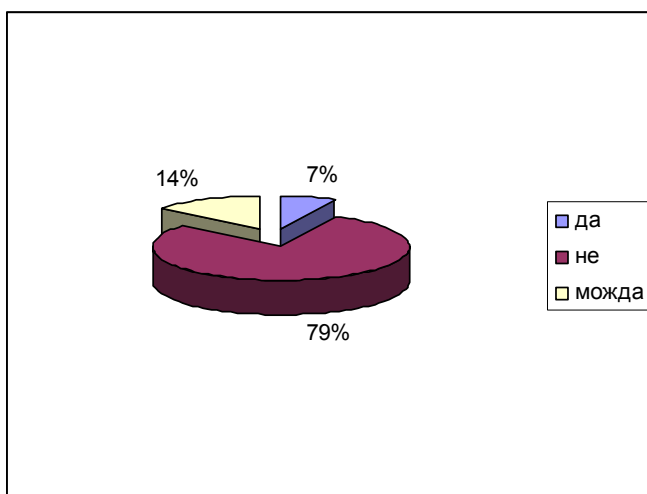
На једно од најзначајнијих питања, да ли би се укључили у програм туристичке едукације становништва (графикон 11) анкетирани су одговорили на следећи начин: 69% становништва је одговорило да би се укључило у програм едукације, што представља заиста велики удео и говори да је становништво жељно промена и туристичког развоја, као и напретка локалне заједнице. Негативно је одговорило 22% анкетираног становништва, а 9% се изјаснило да би размислило о томе. Може се закључити да је становништво отворено за сарадњу и да је велики удео становништва изразио жељу за укључивањем у програме туристичке едукације о значају и развоју туризма локалне заједнице.

Приликом планирања развоја туризма одређене дестинације веома је важно мишљење локалног становништва о томе да ли би локална заједница имала користи од туристичког развоја и да ли би та корист могла да надомести изгубљени мир, као и у коликој мери је становништво спремно на свакодневни упад туриста у своје окружење. Управо из тог разлога у развијеним туристичким дестинацијама све је популарнији “Community-based tourism” (CBT), који пропагира развој туризма са основном сврхом културне афирмације и економског просперитета заједнице, уз очување аутохтоних културних и природних вредности и подршку локалне заједнице (Misener, at al., 2006). На питање да ли сматрају да би локална заједница имала користи од развоја туризма, 71% анкетираних становника је одговорило позитивно, 21% сматра да локална заједница не би имала користи од развоја туризма, 3% сматра да би село имало више штете него користи од локалног туристичког развоја, а 5% је одговорило да не зна (Графикон 12). Може се приметити да је удео становништва које сматра да би село имало користи од развоја туризма (71%) слично уделу становништва које би се укључило у програм туристичке едукације (69%), па се закључује да велики удео становништва има позитиван став према развоју туризма у локалној заједници и директном укључивању у програме туристичке едукације, што представља један од најрелевантнијих предуслова за планирање даљег развоја туризма на простору Шајкашке.

Графикон 12. Мишљење локалног становништва о томе да ли би село имало користи од развоја туризма

На самом крају анкете, локалном становништву је постављено конкретно питање: Уколико би држава понудила помоћ за оспособљавање домаћинстава за прихват и угошћавање туриста у селу, да ли бисте прихватили овакву врсту помоћи и одлучили да се бавите туризмом? Анкетирани су доста размишљали пре коначног одговарања на постављено питање (велики број анкета је обрађен телефонским путем), из чега се може закључити да су га веома озбиљно схватили (графикон 13). Нажалост, свега 7% испитаника одговорило је да би прихватило помоћ државе и одлучило се да оспособи своје домаћинство за прихват туриста, 79% анкетираних не би прихватило помоћ јер не жели да оспособи своје домаћинство за прихват туриста, а 14% би можда прихватило.

Графикон 13. Мишљење становништва о прихватању помоћи државе за оспособљавање домаћинстава за прихват туриста

Становништво које је одговорило да би можда прихватило помоћ државе, углавном је наводило да би одлука у великој мери зависила од услова и висине помоћи као и врсте стимулације. Из анализе одговора на последње постављено питање дошло се до закључка да се становништво које је одговорило да би прихватило помоћ државе (7% анкетираних) углавном већ бави угоститељством и схвата да локална заједница може имати значајне користи од развоја и унапређења туризма. Становништво које би можда прихватило помоћ државе за оспособљавање домаћинстава у туристичке сврхе врло је озбиљно схватило питање и удубило се у проблематику, те се закључује да би се уз адекватну подршку државе знатан удео становништва из ове групе определио за прихватање помоћи и одлучио да се бави туризмом.

Дискусија

Из анализе резултата анкетног истраживања донети су важни и конкретни закључци који би могли бити од велике помоћи за даље планирање развоја спортско-рекреативног туризма у Шајкашкој. Иако становништво има доста магловите представе о развоју туризма и још увек не познаје путеве и конкретне начине за искоришћавање туризма у сврху личне добити као и добити на нивоу локалне заједнице, могло се приметити да постоји жеља за сарадњом и позитиван став према туристима и локалном туристичком развоју. Основни проблем може представљати недовољна самоувереност у личне вредности и лепоте сеоских амбијенталних целина као и непознавање природних потенцијала који пружају могућности за развој различитих видова спортско-рекреативних туристичких кретања. Локално становништво није свесно колико очувана, аутохтона природа и сеоски амбијент могу бити интересантни урбаном становништву жељном рекреације у срединама квалитативно различитим од градских центара. Такође, велика замерка је што становништво није свесно значаја пловног пута (нарочито становништво Титела) и могућности искоришћавања разноврсних водених површина у научке и туристичке сврхе. Из анкете се може закључити да локално становништво Шајкашке негује спортски и такмичарски дух и радо посећује манифестације спортско-рекреативног карактера, али се повлачи и страхује пред презентацијом истих тих манифестација потенцијалним туристима, а разлог поново лежи у недовољној самоуверености и непознавању личних потенцијала и вредности. Веома је позитивно и важно што се велики удео становништва изјаснио да би се укључио у програм туристичке едукације. Све наведене препреке и непознанице се лако могу отклонити организовањем систематичне едукације становништва на општинским нивоима, кроз коју би се пробудила свест становништва о значају локалних вредности и личних потенцијала и конкретно представиле активности у којима би локално становништво могло да учествује и посредује у туристичком развоју. Данашње становништво треба да задржи аутентичне елементе средине из којих потиче као и да негује максимално отворен, конструктиван међусобни однос. Али треба, такође, да негује и однос према раду и одмору, какав су староседеоци имали, јер је он имао универзално, цивилизацијско значење и вредност, а све оно што је вредно и атрактивно треба очувати. Такође, треба створити нове атракције везане за спорт и рекреацију, а у духу и специфичности дестинације. Окосница креирања нових спортско-рекреативних атракција би могли бити радови у пољу са сеоским становништвом и радови у радионицама старих заната, а из анкете се закључује да локално становништво нема изграђену представу о томе да би такве активности могле бити интересантне туристима (питање бр. 6). Долази се до закључка да је, у оквиру програма едукације, локално становништво неопходно упутити у нове трендове на туристичком тржишту

као и у жеље, потребе и навике потенцијалних туриста, а са друге стране покренути идеју о оживљавању старих заната, старих гастрономских вредности, обичаја и ритуала који могу имати спортско-рекреативни карактер. Потребно је да се туристички развој покрене на локалном нивоу, а уз заједничко залагање и повезивање различитих категорија домицилног становништва створила би се квалитетна база за даље планирање и активно улагање и на вишим нивоима. На крају се може извести закључак да становништво Шајкашке радо прихвата идеју о локалном туристичком развоју и програмима туристичке едукације, али би се мали број становника усудио да прихвати помоћ и стимулацију државе за укључивање у туристичку делатност и оспособљавање домаћинстава за прихват туриста. Дакле, жеља постоји, али је још увек пасивна и због тога је неопходно оснажити и мотивисати њихову вољу за активно укључивање и учествовање у локалном туристичком развоју. Са сигурношћу се може тврдити да би после квалитетних програма едукације становништва и уз адекватне државне стимулације, локално становништво Шајкашке много озбиљније схватило своју улогу у локалном туристичком развоју.

Уз сарадњу становништва и постојеће природне и друштвене потенцијале, подручје Шајкашке могло би да постане спортско-рекреативно исходиште великог броја туриста, излетника, спортиста и ђака.

Закључак

Анализа резултата анкетног истраживања указује на конкретне задатке и смернице али и проблеме и препреке на које треба обратити пажњу приликом креирања спортско-рекреативне туристичке понуде Шајкашке. Закључује се да велики број локалног становништва има још увек магловите представе о туризму и осећа се несигурно пред овом активношћу, као несавладивом непознаницом.

Становништво насеља у општинама Шајкашке још увек на познаје кораке и поступке који могу од ове делатности направити сигуран извор допунске зараде, те би било од велике користи организовати едукацију становништва на општинским нивоима. Едукација би требала бити систематична и заснивати се на комбинацији општих принципа и конкретног стања у селу и требала би се вршити на локалном и општинском нивоу. У програм едукације требали би бити укључени стручни људи задужени за унапређење и развој туризма на овом подручју.

Осим програма едукације становништва, неопходно је покренути пројекте који садрже програме за подизање самосвести и за пружање информација, стручне и техничке помоћи локалном становништву, како би се повећала њихова способност за оснивање малих и средњих предузећа у општинама, која би обезбедила прихватљиве изворе прихода. Кроз даља (планирана) истраживања истог простора тежиће се универзалној применљивости понуђених решења, па ће конкретни резултати бити од стратешког и тактичког значаја за носиоце туристичке политике на регионалном и локалном нивоу и биће формулисани тако да буду примењиви у савременој туристичкој пракси.

У општинама Тител и Жабал локалне власти су схватиле да имају базу природних ресурса неопходну за развој спортско-рекреативних активности на отвореном простору, али су такође схватили да су основни ограничавајући фактори бржег развоја туризма лоша организациона структура и недовољно развијена материјална база за развој туризма. Питање кадровске структуре чини значајан елемент развоја угоститељско-туристичке делатности. Нажалост, овом проблему је до сада посвећено недовољно пажње. У највећим насељима Шајкашке (Каћу, Тителу и Жабљу) неопходно је побољшати квалификациону структуру, извршити

систематизацију запослених и поставити високо образоване, стручне, младе и амбициозне кадрове на руководеће позиције у организацији туризма.

Пројекти улагања у инфраструктуру су већ покренuti, и она ће у скорој будућности бити на задовољавајућем нивоу. Проблем представљају програми едукације становништва, који су још увек у фази планирања и стагнације, а без квалитетно обучених кадрова, сарадње локалне заједнице и добре организације није могуће остварити даљи развој спортско-рекреативног туризма и подизање туристичке понуде Шајкашке на виши ниво.

Литература

- Anderson, B. & Holden, A. (2008). Affective urbanism and the event of hope. *Space and Culture*, 11(2), 142–159.
- Atkinson, G., Mourato, S., Szymanski, S., & Ozdemiroglu, E. (2008). Are we willing to pay enough to 'back the bid': valuing the intangible impacts of London's bid to host the 2012 Summer Olympic Games. *Urban Studies*, 45(2), 419–444.
- Black, D. (2008). Dreaming big: the pursuit of 'second order' games as a strategic response to globalisation. *Sport in Society*, 11(4), 467–480.
- Broudehoux, A. (2007). Spectacular Beijing: the conspicuous construction of an Olympic metropolis. *Journal of Urban Affairs*, 29(4), 383–399.
- Breidenhann, J., & Wickens, E. (2004). Tourism routes as a tool for the economic development of rural areas: vibrant hope or impossible dream? *Tourism Management*, 25(1), 71–79.
- Brey, E. T., So, S. I., Kim, D. Y., & Morrison, A. M. (2007). Web-based permission marketing: segmentation for the lodging industry. *Tourism Management*, 28(6), 1408e1416.
- Букуров, Б. (1983) *Општина Жабаль*, Нови Сад: Географске монографије војвођанских општина, Природно-математички факултет
- Букуров, Б. (1986) *Географска монографија општине Тутел*, Нови Сад: Матица Српска,
- Букуров, Б., et al., (1971) *Шајкашка – природа краја*, Нови Сад: Војвођански музеј, Нови Сад: Матица Српска
- Byrd, E. T., Bosley, H. E., & Dronberger, M. G. (2009). Comparisons of stakeholder perceptions of tourism impacts in rural eastern North Carolina. *Tourism Management*, 30(5), 693–703.
- Chalip, L. (2006). Towards social leverage of sport events. *Journal of Sport & Tourism*, 11(2), 109–127.
- Coalter, F. (1998). Leisure studies, leisure policy and social citizenship: the failure of welfare or the limits of welfare? *Leisure Studies*, 17(1), 21–36.
- Costley, D. (2006). Master planned communities: do they offer a solution to urban sprawl or a vehicle for seclusion of the more affluent consumers in Australia? *Housing, Theory and Society*, 23(3), 156–175.
- Deery, M., Jago, L., & Fredline, L. (2004). Sport tourism or event tourism: are they one and the same? *Journal of Sport & Tourism*, 9(3), 235–245.
- Dimeo, P. (2008). Review of 'Sports Tourism: Participants, Policy and Providers' by Mike Weed and Chris Bull. *Tourism Management*, 29, 603–629.
- Downward, P. (2005). Critical (realist) reflection on policy and management research in sport, tourism and sports tourism. *European Sport Management Quarterly*, 5(3), 259–281
- Fleischer, A., & Felsenstein, D. (2000). Support for rural tourism: does it make a difference? *Annals of Tourism Research*, 27(4), 1007–1024.
- Gammon, S. (2004). Secular Pilgrimage and Sport Tourism. In Ritchie, B. and Adair, D. (Eds.) *Sport Tourism: Interrelationships, Impacts and Issues. Clevedon: Channel View Publications*, 1–28.
- Gibson, H. (1998a). Sport Tourism: A critical analysis of research, *Sport Management Review*, Vol. 1, 45–76.
- Gibson, H. (1998b). Active Sport Tourism: Who Participates? *Leisure Studies*, 17(2), 155–170.
- Hinch, T. and Higham, J. (2004). *Sport Tourism Development*. Channel View Publications, Clevedon
- Ковачевић, Б. (2009). *Стање и перспективе спортско-рекреативног туризма у Шајкашкој*, Нови Сад: Природно-математички факултет, магистарски рад
- Kurtzman, J. and Zauhar, J. (1995). **Tourism Sport International Council**. *Annals of Tourism Research*, Vol.22, No.3, pp.707–708
- Lerner, M., Haber, S. (2000). Performance factors of small tourism ventures: the interface of tourism, entrepreneurship and the environment. *Journal of Business Venturing*, 16, 77–100.
- Liao, H., Pitts, A. (2006). A brief historical review of Olympic urbanism. *The International Journal of the History of Sport*, 23(7), 1232–1252.
- Lee, C. C., & Chang, C. P. (2008). Tourism development and economic growth: a closer look at panels. *Tourism Management*, 29(1), 180e192.
- Marković, S.B., et al., (2005) Titel loess plateau – geopark. In *Proceedings of "2nd Conerence of geoheritage of Serbia"*, Belgrade

- Misener, L., & Mason, D. (2006). Creating community networks. Can sporting events offer meaningful sources of social capital? *Managing Leisure*, 11(1), 39–56.
- Reed, M. (1997). Power relations and community-based tourism planning, *Annals of Tourism Research*, 24(3), p.p. 566-591
- Roche, M. (2000). *Mega events and modernity: Olympics and expos in the growth of global culture*. Routledge: London.
- Smith, A., & Fox, T. (2007). From 'event-led' to 'event-themed' regeneration: the 2002 Commonwealth Games legacy scheme. *Urban Studies*, 44(5/6), 1125–1143.
- Standeven, J., & De Knop, P. (1999). *Sport Tourism*. Human Kinetics, Leeds
- Waitt, G. (2003). Social impacts of the Sydney Olympics. *Annals of Tourism Research*, 30(1), 194–215.
- Weed, M. (2006). The Relationship between Sport Research, Tourism Research and Sports Tourism Research, and the role of the Journal of Sport & Tourism. *Journal of Sport & Tourism*, 11(3-4), 303–306.
- Weed, M. (2009). Editorial: Global Trends and Sports Tourism. *Journal of Sport & Tourism*, 14(1), 1–4.
- Weed, M. and Bull, C. (2004). *Sports Tourism*, Butterworth- Heinemann, Oxford
- www.opstinatitel.co.yu

THE ATTITUDES OF LOCAL PEOPLE ABOUT CREATING SPORTS-RECREATIONAL TOURIST OFFER IN ŠAJKAŠKA

BOJANA KOVAČEVIĆ*² JOVAN PLAVŠA

¹*Higher School of Professional Business Studies, Vladimira Perica – Valtera 4, 21000 Novi Sad, Serbia*
²*University of Novi Sad, Department of geography, tourism and hotel management, Trg Documeja Obradovića 3, Novi Sad, Serbia*

Abstract: Šajkaška is a geographical region in Serbia. It is southeastern part of Bačka, located in the Autonomous Province of Vojvodina. Šajkaška is characterized by suitable tourist-geographical position, a plenty of natural values and various cultural-historical inheritance. These characteristics enable a lot of opportunities for developing sports and recreational activities. This paper presents the results collected in the field research about the attitudes of local people about opportunities for development sports-recreational tourism in Šajkaška, as well as involving local community in this process. Initially, the survey was carried in Šajkaška and provided data about the participation of the local communities in the *sport tourism development in Šajkaška*. Involving local community in this process is most easily done through the development of different forms of sports-tourist movements and tourism education programs of local population of Šajkaška. *As long as sport tourism development in Šajkaška is well planned and monitored, it can be an effective means of local economic growth, cultural affirmation and environmental protection without compromising a region's unique attractions.*

Key words: Šajkaška, sport, tourism, local community

Introduction

Being rich in natural, and often cultural attractions, rural areas across Europe and the world have won the status of attractive tourist destinations. The increase in recreational activities and tourism in rural areas has been observed in the similar trends on the global scale. Increasing urbanisation and changes in lifestyle have influenced tourist migrations from big cities to rural areas. Because of these tendencies, studies on environmental preservation of rural areas are more numerous and justified (Fleischer, at al., 2000, Breidenhann, at al., 2004, Byrd, at.al., 2009). The aim of the paper is to present the results collected in the field research about the attitudes of local people about opportunities for development sports-recreational tourism in Šajkaška, as well as involving local community in this process. Sports-recreational tourism can have considerable impact on local development trends in rural areas. This paper research recreational spaces in rural areas of Šajkaška in terms of sustainable tourism development. Putting touristic activities to good use in the recreational spaces in rural areas generates agro-touristic activities, which will contribute to the general development of these areas.

The planning of sports and recreational tourism of Šajkaška must be long-term in nature, integrated into the entity, and what is very important, be consistent with the involvement of local people. At the very least, more sustainable development techniques should be implemented and more people need to be educated about the environmental threats posed by aggressive and thoughtless sport tourism development.

---

² bojancica81@gmail.com

Tourist-geographical position

Šajkaška is a geographical region in Serbia. It is southeastern part of Bačka, located in the Autonomous Province of Vojvodina. Territory of Šajkaška is divided among four municipalities:

- Kać, Kovilj i Budisava- Municipality of Novi Sad;
- Titel, Mošorin, Šajkaš, Vилоvo, Gardinovci and Lok- Municipality of Titel;
- Žabalj, Čurug, Gospođinci and Đurđevo- Municipality of Žabalj and
- Nadalj – Municipality of Srbobran.

Administrative center of Šajkaška is Titel. It is located 50 km from Belgrade, 40 km from Novi Sad and 50 km from Zrenjanin (www.opstinatitel.co.yu). Šajkaška is well connected with major emissive centers and international route E-75 and Coridor 10 connecting Šajkaška with Europa. Šajkaška characterized by suitable tourist-geographical position, a plenty of natural values (continental climate, authentic flora and fauna, a plenty of attractive water areas) and various cultural-historical inheritance. It is known within outdoor recreation circles for magnificent landscapes. These characteristics enable a lot of opportunities for developing sports and recreational activities (Букуров, Б., 1986, Marković, S.B., et al., 2005, Ковачевић, Б., 2009). Natural areas with diverse flora and fauna and the richness of water surface (Jegrička, Tisa, Kanal DTD) enable a lot of opportunities for organization multiple sport activity holidays in Šajkaška as part of sports-recreational tourism development. Besides all of these mentioned opportunities, the sports-recreational tourism of this area hasn't still developed enough and the natural potentials haven't used enough. According to the previous research of both, national and foreign authors, it can be seen that Šajkaška is insufficiently studied area. The field research provided data about spatial and biogeographical characteristics of the research area, which is a standard method in the contemporary spatial research of geographic and tourist character (Букуров et al., 1971, Букуров, 1983, Букуров 1986 Marković et al., 2005).

However, tourism in Šajkaška is unexplored and suggestions for the development of sports and recreational tourism, as one of the priority aspects of tourism in this area, do not exist in scientific literature. From the above it can be seen that it is necessary to explore current state and perspectives for development of sport- recreational tourism in this area.

Methods

Tourism and sport are occurrences that marked the 20 th century. Today, tourism is the world's number one industry while sports is regarded as the number one industry in the leisure sector. Sports tourism is emerging as a key component of tourism supply. Trends in tourism over the last decade have shown that sports tourism is emerging as a very significant segment of the global tourist market (Stevenden, at al., 1999, Hinch, at al., 2004, Downward, P., 2005, Misener, at al., 2006, Weed, M., 2009).

Contemporary research of sport tourism in rural areas is often based on the possibilities to link the research methods of different sciences (sociology, psychology, medicine, geography) leading to a multidisciplinary character, which is inevitable today. Particularly it should be noted the role and importance of local community in creating tourist offer and tourism development. The role of local community in creating tourist offer is very importance. Therefore, it is important to involve the local population in tourism education programs and more people need to be educated about the benefits that local communities can have on sport tourism development. Tourism is increasingly recognized as a viable local economic development strategy because of its ability to bring new money into a region (Reed, M., 1997, Lerner, at al., 2000, Breidenhann, at. al., 2004, Lee, at al., 2008).

Local residents may be inherent to the environment in which it lives, especially if it works or recreates in a different place. This can be a big obstacle for local population in Sajkaska, because many people gravitates towards large emissive centers. Therefore, may feel weaker affiliation to the local community. Also, if the population recognizes certain negative elements in their midst, will be less connected with the local community.

Therefore, the social and economic cohesion at local level are key factors for the success of local tourism development. A large proportion of the population of Šajkaška is employed in Novi Sad and Zrenjanin and is assumed to be easier to understand the importance of tourism development in their villages. To understand the relationship between local population and tourism development in Šajkaška, the survey was carried in residential areas.

Data

This study adopted a multi-method approach. The field research, initially the survey conducted by the authors, provided data about the participation of the local communities in the *sport tourism development in Sajkaska*. The secondary research involved the use of different sources of modern literature related to sports and recreational tourism and the investigated area as well as the additional analysis conducted by statistical, descriptive and comparative method. Analysis and processing of survey, which has a research character, gives concrete conclusions, suggestions and directions about the importance of local community in creating sports-recreational tourist offer in Sajkaska. The main goal of this research was to investigate the attitudes of local people about opportunities for development sports-recreational tourism in Šajkaska. The method of random sampling was chosen with the participation of 100 people.

The purpose of this research was:

1. to determine how the local population is informed about the current state of sports and recreational tourism in Šajkaska;
2. to determined their knowledge of Šajkaška subregion as well as of sports and recreational activities offered there;
3. to determine the percentage of locals who want to participate in sport and recreational activities with tourists;
4. to determine the percentage of locals who want to educate and to participate in the development of tourism in Šajkaška.

The main goal of this survey was to determine the general attitude of the local population about the current state and perspectives for development sports-recreational tourism is in Sajkaska as well as to establish the steps that would contribute to activating Šajkaska's recreational spaces for tourism purposes.

Instrument and procedure of research

The instrument used for this survey was questionnaire conducted by the author. The questionnaire included 12 questions, arranged in three parts. The first part dealt with the demographic structure of the sample. The second part of the questionnaire related to general issues about tourism and locals knowledge of Šajkaška subregion as well as of sports and recreational activities offered there. Respondents were interviewed by direct survey, as well as by the indirect method of survey (respondents filled in a questionnaire without the presence of interviewers). The survey was combined (open-ended and closed-ended questions) and anonymous.

The size and structure of the sample

The survey was carried out in August 2008 in the settlements of Šajkaška(Titel, Zabalj, Kac). The method of random sampling was chosen with the participation of 100 people, aged between 18 to 65 years.

Results

The general impression about the survey delivery was very positive, with a noticeable willingness to cooperate and the high turnout of the population, especially in Titel. The residents were cooperative, and when the possibilities of sports and recreational tourism in their villages were mentioned, they were very curious and interested. The positive fact is the presence of general awareness of the need for designing different programmes of tourist movement that would contribute to local tourism development and improve the financial status of the local community. According to data on the gender structure of the surveyed population revealed that women constituted 59% and men 41% of population (figure 1).

Most of the respondents (48%) belonged to the age group of 26 to 50 years. Age group from 50 to 65 years belonged to the 32% of respondents, 14% of survey respondents aged 18 to 25 years, only 6% of respondents had more than 65 years (Figure 2).

Figure 1. The gender structure of respondents

From the above, it can be seen that even 94% of the surveyed population are “working age population” and could be involved in local tourism development.

Figure 2. Age structure of the respondents

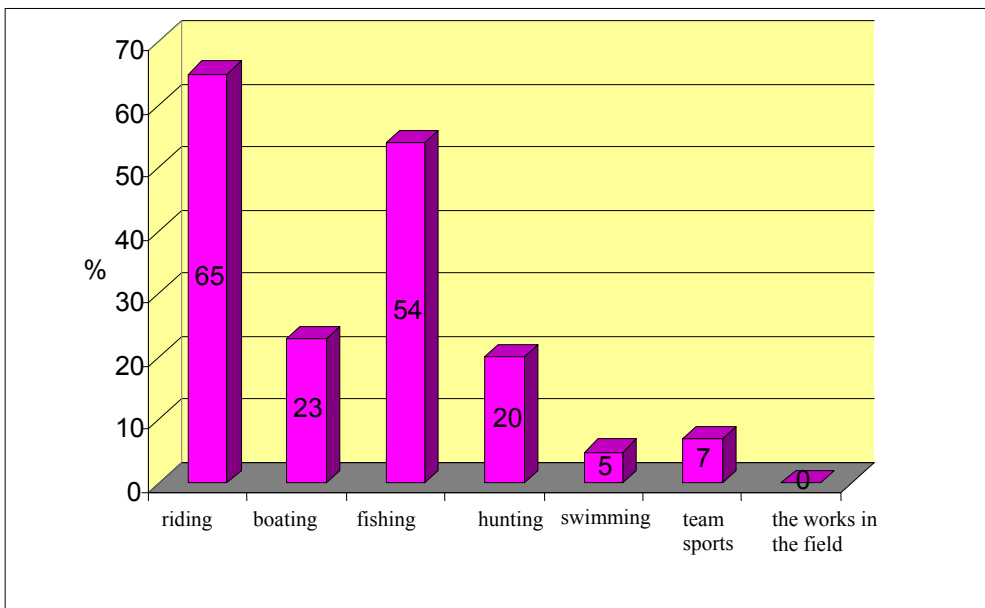
As regards educational structure of the respondents the largest number, 61% of the population, declared themselves to have a high school education and 28% have only primary education, higher school only 4% and faculty 7% of respondents (Figure 3) From the above, it can be seen that the educational structure of the respondents is at the substantial level, which is followed by the issues to what extent the participants will be aware of the importance of tourism development and what degree of their awareness of sport and recreational tourism in general is and what possibilities of development of sports and recreational tourism in their place of living are. This is why it is surprising to have the answer that even 72% of the respondents said they had heard of sport and recreational tourism and linked it to major sports events and competitions, which shows their subconscious competence and insight into current developments in tourism in Serbia and elsewhere.

Figure 3 The structure of education of the surveyed local residents

When asked whether they visit sports and recreational events held in their and nearby villages, 73% of the respondents replied that they like visiting these events, whereas 27% do not visit them because they are not interested. Among the events which are sports and recreational in nature, the residents of Šajkaška are mostly in favour of visiting "The Rural Olympics" in Kač, "Fijakerijada" in Kač, "Regatta" in Titel, "Golden Pot" in Titel and "The Days of Žabalj" in Žabalj. All listed events are organized in the summer, and might arouse interest of sports and recreation tourists and picnickers, which are expected to arrive in large numbers in Šajkaška during the high season of excursion and recreation movement.

Figure 4. Proportion of population that visits the sports and recreational events

To question. 6th that sports activities would you recommend to tourists during their stay in your village, the local population mainly suited circling multiple-choice questions (Figure 5). It is interesting that even 65% of the respondents think that horse riding is the most interesting to potential tourists. This leads to the conclusion that local people associate sports and recreation supply of their village or town with farms and rural households, which represents a good guideline for further development of sports and recreational tourism in this area. The large number of the respondents (54%) opted for fishing as a sports and recreational activity that might be interesting to tourists (it is important to highlight that the respondents were allowed to circle more than one answer), so it can be concluded that the population has knowledge about the potential for the development of fishing tourism and the richness of fishing waters in the area.

Figure 5. Sports activities that the locals recommended to tourists

This activity is followed by rowing and hunting as activities that may be interesting to tourists. Surprisingly, a small proportion of the local people recommended team sports (7%) and swimming (5%). The answer may lie in the fact that the people think that the picnic infrastructure will not be able to meet the demands of tourists and that the conditions for swimming and recreational tourism are not satisfactory for both the local population and tourists. This is not true and it is unclear why the residents of Titel would not recommend swimming and water sports to tourists, because there are excellent potentials in Titel for development of swimming and recreational and nautical tourism.

Figure 6 Proportion of population that recommend tourists to visit the sports and recreational events in Sajkaska

Likewise, none of the respondents would recommend that tourists participate in field work with local people, which is totally incomprehensible. From the above we conclude that local people are not aware of personal values and potential, and that they are not acquainted with wishes and needs of potential tourists for preserved, indigenous values and

ethnographic motifs, and that within the further development of tourism in this area it is necessary to carry out systematic education of the population.

Sports and recreational events in their and nearby villages are visited by as many as 73% of the respondents, and only 48% of the respondents would recommend that tourists visit the event. It leads to the conclusion that 52% of local people believe that sports and recreational events do not have appeal and attractiveness that can receive tourists' attention, but they possess the character of the local attraction. Figure 7 shows sports and recreational events seen by local people as interesting to tourists. The largest number of people stated that tourists should visit and participate in the "Titel Regatta" visit "Živko Kondić Football Tournament" in Kač. Both events are well-known in Serbia and elsewhere, so it can be concluded that it was the reason for local people to recommend. Then there are "Fijakerijeda" in Kač and the State Rowing Championships which is held every year at the beach in Titel.

Figure 7. Sports and recreational events seen by local people as interesting to tourists

When respondents asked if you believe that your village is attractive to sport and leisure tourists (Figure 8), 48% of the respondents answered positively, 33% believe that the village is not interesting and 19% felt that their village in the future could become an interesting to sport and leisure tourists. As the main factors to improve sports and recreational tourism, the population has led investments in infrastructure and the creation of various programs of sports activities and events.

Figure 8. Is your village attractive to sport-recreational tourists?

Proportion of population that would participate in sports and recreational activities with tourists is good: 54% of the respondents answered positively and 46% would not participate

From the above, it can be seen that more than half of respondents want to participate in sports activities with tourists, which is certainly an advantage.

Figure 9. Proportion of population that would participate in sports and recreational activities with tourists

When locals asked what kind of tourism has the best prospects for development in their village the largest percentage of the population, 41%, decided to rural tourism as a kind of tourist developments which has the best opportunities for development. This supports the fact that people are aware of the fact that rural tourism is increasingly popular in the tourism market and believe that their village has something to offer to potential tourists. The second place belongs to sports and recreational tourism, but we must accept the assumption that a significant proportion of the respondent chose this form of tourism just because it was the research topic which then moulded their opinion. Even 19% of the respondents opted for picnic (excursion) tourism. It can be assumed that people link picnic tourism to short-stay and, therefore, even 19% of the respondents believe that tourists may find one-day visits to the villages of Šajkaška interesting, which is the reason why they favoured short-stay picnic tourism over other types of tourism.

Figure 10. Opinion of local people about the types of tourism that have the best potential for development in Šajkaška

From the point of great natural potentials for the development of nautical tourism, it is inexplicable why only 11% of people opted for this form of tourism, although it is likely to become one of the top-priority forms. No one opted for educational tourism, presumably due to the fact that local people are not aware of the existence and importance of protected

natural areas in this region (Nature Park "Jegrička", "Mrtva Tisa"). Fishing, as the preferred form of tourism, was proposed by 2% of the respondents. The conclusion is that the population has vague ideas about possible forms of tourism and that they are not aware of natural resources and opportunities for the development of various types of tourist movements, which once again reminds of the necessity of education at the local level.

Figure 11. Opinion of local people about involvement in tourism education program

One of the most important questions was whether they are willing to get involved in the programme of tourist education, and the respondents replied as follows: 69% of them said they would like to be included in the training programme, which is a really high result meaning that people are eager for changes, tourism development and progress of the local community. The negative response was given by 22% of the respondents, whereas 9% said that they would think about it. It can be concluded that the population is open to cooperation and that a large proportion of the population expressed a desire to get involved in the programmes of education about the importance and development of tourism in the local community.

When planning the development of tourism in the specific destination it is very important to consider the opinion of local people on whether the local community benefits from tourism development and whether this benefit could compensate for disturbed peace and tranquillity, and to what extent the population is ready to deal with the daily invasion of tourists in their area. That is precisely why Community-based tourism (CBT) is getting more popular among developed tourist destinations, which promotes tourism with the main purpose of cultural affirmation and economic prosperity of the community while preserving indigenous cultural and natural values and having support from the local community ((Misener, at al., 2006). When asked whether they thought that local communities would benefit from tourism development, 71% of the respondents replied affirmatively, 21% believed that local communities are not likely to benefit from tourism development, 3% felt that the village would have more damage than benefit from local tourism development, and 5% of the respondents did not express an opinion (Figure 12). It may be noted that the proportion of the population believing that the village would benefit from tourism development (71%) is similar to the proportion of the population that would be involved in the programme of tourism education (69%), which may lead to the conclusion that a large proportion of the population has a positive attitude towards tourism development in local communities and direct involvement in programmes of tourism education, which is one of the most relevant preconditions for planning further development of tourism in the area of Šajkaška.

Figure 12 The opinion of local people on whether the village had benefited from tourism development

At the end of the survey, local people set specific question: If the government offered support for households receiving and hosting tourists in the village, would you accept this kind of help and decided to deal with tourism?(Figure 13). Unfortunately, only 7% of the population said they would accept government support and decided to qualify his household for the accommodation of tourists, 79% of respondents would not accept help because they would not qualify your household for tourist accommodation and 14% might have accepted. The analysis of the responses to the last question suggests that the population saying they would accept government support (7%) are mainly involved in hospitality sector and recognize that local communities can benefit significantly from the development and promotion of tourism. The population that might accept government support for reorganizing households for tourism purposes seriously tackled the question, so it can be

concluded that a considerable proportion of the population belonging to this group would accept support and get involved in tourism.

Figure 13 The opinion of the population to accept government support

Discussion

The analysis of the results of the survey points to important and straightforward conclusions that could be of great help for future planning of sports and recreational tourism in Šajkaška. Although the population has a lot of vague ideas about the development of tourism and still is not familiarized with the roads and real methods how to take advantage of tourism for the purpose of personal gain and profit at the community level, it was noted that there is a desire for cooperation and a positive attitude towards tourists and local tourism development. The main problem may lie in the lack of confidence in personal values and the beauty of the rural thematic entities and poor knowledge of natural resources that may provide opportunities for development of different types of sports and recreational tourism. Local people are not aware of how well-preserved, authentic countryside and nature may be appealing to the urban population seeking recreation in areas qualitatively different from urban centres. Likewise, a serious disadvantage is that people are not aware of the importance of the waterway (especially the citizens of Titel) and the possibility for using various water areas in nautical purposes. It can be concluded from the survey that local people of Šajkaška cherish sport and competitive spirit and visiting events which are sports and recreational in nature, but they retreat and are a bit frightened of presenting these events to potential tourists, and the reason again lies in the lack of self-confidence and bad knowledge of personal potential. It is very positive and important that a large proportion of the population said that they would like to be involved in the programmes of tourism education. All these obstacles and imperfections can be removed easily by organizing a systematic education of the population at the municipality level, which would raise awareness about the importance of local values and personal resources and then specific activities would be presented in which local people could participate and mediate in the development of tourism. Today's population is to retain authentic elements of the area they originate from and to foster the most open, constructive relationship. However, it is also necessary to cultivate the attitude toward work and leisure the same as those belonging to the forefathers since this attitude had a universal meaning and civilization value, and everything that is valuable and attractive should be preserved. Likewise, there should be new attractions related to sport and recreation, but in the spirit and specific features of the destination. The backbone of the creation of new sports and recreational attractions may be works in the field rural population and works in traditional crafts workshops, and from the survey it can be concluded that the local population does not have a developed idea that such activities could be interesting to tourists (Question 6). It leads to the conclusion that, in the programme of education, local people should be directed to new trends in the tourism market and the desires, needs and habits of potential tourists, and on the other hand, to encourage the idea of reviving the traditional crafts, old culinary values, customs and rituals that may have sports and recreational character. It is necessary to initiate the development of tourism at the local level, with joint efforts and linking the various categories of local people to create the quality base for further planning and active investment at higher levels.

Finally, it may be concluded that the population of Šajkaška welcomes the idea of local tourism development and programmes of tourism education, but a small number of people would accept government support and incentives to get involved in tourism activities. Thus, the desire exists, but is still passive, and therefore it is necessary to strengthen and motivate their enthusiasm for the active involvement and participation in the local tourism development. It can be said that after quality programmes of educating people

and with adequate government support, local people of Šajkaška would understand their role more seriously in local tourism development.

Conclusion

The analysis of the results of the survey points to specific tasks but also to problems and obstacles that should be taken into consideration when creating sports and recreation tourism supply of Šajkaška. The conclusion is that many local people still have vague ideas about tourism and feel insecure when dealing with this activity. The population of Šajkaška still does not know the steps and procedures that can make tourism a secure source of additional income, so it would be useful to organize educational training of the population at the municipal levels. Education should be systematic and based on the combination of general principles and specific conditions in the village and should be done at the local and municipal level. Professional people in charge of promoting and developing tourism in this area should be included in the programme of education.

In addition to the programme of education it is essential to initiate projects that include programmes to raise awareness and to provide information, professional and technical assistance to the local population in order to increase their ability to establish small and medium-sized enterprises, which would provide acceptable sources of income.

In the municipalities of Titel and Žabalj, local authorities realized that they had the base of natural resources necessary for the development of outdoor sports and recreational activities, but they also saw that the main limiting factors for faster development of tourism are poor organizational structure and insufficient financial base for tourism development.

The issue of human resources is an important element in the development of hospitality and tourism activities. Unfortunately, insufficient attention has been devoted to this problem. In the largest towns of Šajkaška (Kač, Titel and Žabalj) it is necessary to improve the qualification structure, perform systematic changes of job positions and appoint educated young professionals to management positions in the organization of tourism.

Investment projects in the infrastructure have already been initiated, and it will be at a satisfactory level in the near future. The problem lies in the programmes of education of the population, which are still in the planning stage and stagnation, and if there are no well-trained professionals, community cooperation and good organization, it is not possible to achieve further development of sports and recreational tourism and increasing tourist supply of Šajkaška to the next level.

References

See References on page 105.

